

Бірченко Н.О., к.е.н.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ АДАПТИВНИХ СИСТЕМ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Проблема управління ризиками актуальна для підприємств аграрної сфери, оскільки вона є однією з найризикованіших в економіці, що пояснюється низьким ступенем концентрації капіталу в сфері матеріального виробництва, залежністю виробництва від погодно-кліматичних умов, істотними сезонними коливаннями цін продукцію тощо.

Не дивлячись на глибоке пророблення окремих аспектів управління ризиками, зокрема, в менеджменті аграрних підприємств, наразі є відсутньою цілісна концепція ризик-менеджменту в агробізнесі, яка була б, передусім, результативною та адаптивною, тобто такою, що може суттєво впливати на отримання сільськогосподарськими підприємствами фінансових результатів та є здатною пристосовуватися до галузевої, товарної та масштабної специфіки конкретних підприємств. Тому, на нашу думку, пріоритетним завданням є створення саме адаптивних систем ризик-менеджменту та запровадження їх в практику діяльності вітчизняних аграрних підприємств.

Ризик-менеджмент представляє собою систему оцінки ризику, управління ризиком і економічними та фінансовими відносинами, що виникають в процесі цього управління, і включає стратегію і тактику управлінських дій. Під стратегією управління ризиком розуміють концептуальне направлення та узагальнені способи використання засобів для досягнення поставленої мети. При цьому кожному способу управління має відповідати визначений набір принципів, правил та обмежень для прийняття найкращого управлінського рішення. Під терміном «тактика» розуміють теорію і практику практичного застосування конкретних методів і прийомів менеджменту для досягнення поставленої мети в конкретних умовах.

Адаптивні системи ризик-менеджменту сільськогосподарських підприємств повинні відповідати наступним критеріям:

- забезпечувати релевантне прогнозування цін та обсягів реалізації продукції на цільовому ринку підприємства;
- мати в своєму розпорядженні доступні за інформаційною базою та достатньо точні методики виявлення «вузьких місць» та оцінки можливих втрат від настання ризикових явищ;
- забезпечувати мінімізацію витрат на своє функціонування за умови максимізації позитивного впливу на результати діяльності підприємства в цілому;
- відкривати можливості для свого інтегрування в загальну систему менеджменту виробничо-комерційної діяльності підприємства;
- забезпечувати залучення всього доступного інструментарію уникнення ризиків основної діяльності та зменшення негативного впливу ризикових явищ.

При визначенні шляхів створення та впровадження адаптивних систем ризик-менеджменту на сільськогосподарських підприємствах необхідно враховувати вказані критерії та поточний стан ризик-менеджменту у вітчизняних підприємствах аграрної сфери.

Отже, найбільш доцільними шляхами створення та впровадження адаптивних систем ризик-менеджменту в аграрному секторі економіки є:

1. Створення спеціалізованих систем ризик-менеджменту полягає у виділенні служб ризик-менеджменту в структурі управління великими за розмірами та достатньо фінансово стійкими аграрними підприємствами. При цьому вказані служби мають бути наділені повноваженнями, що дозволять їм суттєво впливати на маркетингову, виробничу, технологічну та комерційну політику підприємства.

2. Створення інтегрованих систем ризик-менеджменту полягає у впровадженні в існуючі структури управління агропідприємств систем ризик-менеджменту в складі планово-економічної, комерційної або виробничої гілок управління, знов-таки, з достатнім для впливу на політику підприємства ступенем повноважень залучених посадових осіб. Цей шлях є

найбільш придатним для середніх та дрібних за масштабами виробництва підприємств, фінансове становище яких є задовільним. Адже ці суб'єкти господарських відносин мають у своєму розпорядженні обмежені ресурси для створення відповідних задачам, що вирішуються структурних підрозділів в своїх організаційних структурах управління.

3. Створення адаптованих систем ризик-менеджменту, заснованих на використанні методик та прийомів прогнозування та уникнення ризиків лише на вищих рівнях управління діяльністю підприємства з залученням мінімальної кількості керівників. Такий шлях є найбільш придатним для дрібних виробників та підприємств з незадовільним фінансовим становищем, передусім, через відсутність можливостей для запровадження спеціалізованих та інтегрованих систем.

Запропонований підхід дозволить не тільки пристосовувати доступні системи ризик-менеджменту до поточних умов діяльності сільськогосподарських товаровиробників, а й диференціювати підходи до їх впровадження у відповідності до розглянутих у роботі критеріїв адаптивності систем управління ризиками.

Список ввикористаних джерел:

1. Варналій, З.С. Основи підприємництва: навч. посібн. / З.С. Варналій. – 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Знання-Прес, 2006. – 350 с.

2. Вітлінський В.В. Ризикологія в економіці та підприємстві: Монографія / В.В. Вітлінський, Г.І. Великоіваненко. – К.: КНЕУ, 2004. – 480 с.

3. Герасименко Н.А. Ризики в сільському господарстві з урахуванням регіонального аспекту / Н.А. Герасименко, О.В. Жемойда // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/E_apk/2009_9/09_09_14.pdf

4. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: Навчальний посібник. 2-ге вид., доп. перероб. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 220 с. 3.